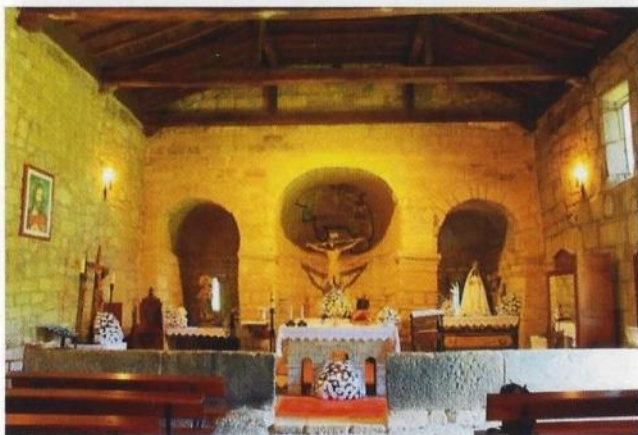

Santa María de Mixós é unha igrexa localizada en Mixós-Monterrei (Ourense). Nun documento de 1025 sobre un preito entre Sancho Flainez e o Abade de Celanova a cita como 'Moixelos'. Presenta unha planta basilical orixinalmente con tres naves e tres ábsidas, rectangulares as laterais e cadrada a central, con arcos de ferradura e bóveda de canón. Está realizada en cantería de granito. Na súa orixe prerrománica (séculos IX-X) aparece como un mosteiro (feminino, masculino ou mixto) doado ao mosteiro de Celanova en 1155. No século XVI pasou aos Condes de Monterrei. Foi sede parroquial ata finais do século XIX, cando quedou como capela anexa á igrexa parroquial de Estevesiños.

A igrexa ten unha orixe románica a que se engaden elementos que se vinculan coa arquitectura asturiana, mozárabe e visigótica, sen que haxa ningún que a faga plenamente definible como tal. Non se sabe cando se fundou, pero a igrexa podería datarse, quizais cara a mediados do século X. A súa cabeceira relaciónase con obras leonesas como San Miguel de Escalada, pero tamén ten influencia asturiana. Lorenzo Fernández (1972) realizou unha detallada análise dos seus distintos elementos, ao que sumou os resultados dunha breve escavación levada a cabo en 1960. Considera que inicialmente posuía tres naves, con tres cabeceiras, acabadas en ábsidas de planta cadrada e bóveda de

ladrillo. Tamén tería un pequeno cuarto nunha esquina, quizais un baptisterio ou unha cela dun monxe. Detrás dun retablo barroco hoxe substituído por un Cristo crucificado poden observarse pinturas murais dos séculos XIII e XIV que representan o Padre Eterno sostendo o fillo crucificado acompañados de figuras do tetramorfo. Foi declarada Monumento Histórico-Artístico en 1931.

Por outro lado, na igrexa consérvanse dous aras romanas que serven de base ao altar maior e ao da capela do norte, unha está dedicada a Bandua, deus da guerra. Colmenero (1993) cre que unha das aras, que ten decoración de listeis, arcos, aspas e dentes de lobo, é en realidade un pé de altar do século VI, como o de San Pedro de Rocas. Yzquierdo (1993) cre que aínda que ten varias herdanzas visigóticas, parece realizada a inicios do X, aínda que con reformas levadas a cabo cara a metade do século X. Pero segundo Rivas ten varias ménsulas que non son mozárabes senón dos séculos VI-VII, así como outros elementos decorativos e aras romanas, "a cristianización dos lugares de culto pagán levouse a cabo nos primeiros momentos da súa aparición e supoñemos que aos dez séculos da súa existencia xa non sería necesaria tal demostración, a non ser, como é case seguro en moitos casos actuais, que xa se encontrasen na primitiva edificación, cando chegaron os restauradores mozárabes.". De feito, unha de áras podería ser visigótica ou do X, porque se seguiron usando como soportes de altar ou para conter reliquias. Polo tanto, o autor

considera que a antiga igrexa de Mixós (de tres naves) foi reconstruída e parcialmente modificada en período mozárabe, simplificando e adaptando determinadas zonas da primitiva construción xermánica. Utrero (2006) tamén apunta que a cantería é reutilizada posiblemente.

Nas casas dos arredores da igrexa, localízanse pedras decoradas pertencentes a distintos elementos construtivos dun edificio románico (SS. XI-XII) que posiblemente pertencen ao documentado mosteiro.

Bibliografía

- Castiñeriras González, M. A. 1990. La reutilización de piezas romanas y medievales en Galicia. *Brigantium*, 6: 77-90. A Coruña.
- Lorenzo Fernández, J. 1972. La iglesia prerrománica de Santa María de Mixós. *Boletín Auriense*, II: 75-110. Orense.
- Núñez Rodríguez, M. 1978. *Arquitectura prerrománica*. Santiago de Compostela: COAG.
- Rivas Fernández, J. C. 1971. Un original capitel románico inédito, en Santa Baya de Berredo. *Boletín Auriense*, I: 293-298. Ourense.
- Rodríguez Colmenero, A. 1993. *Historia del arte romano de Galicia*. Galicia. Arte prehistórico y romano, pp. 237-540. A Coruña: Hércules Ediciones.
- Utrero Agudo, M. A. 2006. *Iglesias tardoantiguas y altomedievales en la Península Ibérica: análisis arqueológico y sistemas de abovedamiento*. Madrid: CSIC.
- Yzquierdo Perrín, R. 1993. *Arte Medieval (I)*. A Coruña: Hércules Ediciones.

